CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

Yetmişyedinci Birleşim

18 . 6 . 1964 Perşembe

İçindekiler

Sayfa

1. — Geçen tutanak özeti 42:43

2. — Andiçmeler 43

1. — Cumhurbaşkanınca seçilen Üye Muzaffer Alankuş'un andiçmesi. 43

3. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları 43,53

1. — Eldeki işlerin bitmesi halinde Meclislerin Temmuz ayı ortalarında tatile girmesi düşünüldüğünden, Genel Kurulun, Salı, Çarşamba ve Perşembe günleri toplanmasına dair Başkanlık Divanı Kararı 43

2. — Konya Üyesi Muhittin Kılıç ve arkadaşlarının; Cumhuriyet Senatosu tarafından Anayasa Mahkemesine seçilecek bir üyenin seçim işleminin yeniden tanzimine dair Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın 76 ncı Birleşimde kabul edilen teklifinin İçtüzüğün 114 ncü maddesine uymadığından, konunun bir defa da Anayasa ve Adalet Komisyonunda incelenmesi hakkındaki önergesi 53

3. — Cumhuriyet Senatosu üyeleri İhsan Hamit Tigrel, Kâmil Coşkunoğlu, Halil Ağar, Ömer Ergün ve Hasan Kangal'a izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/318) 53:54

4. — Başkanlık Divanında açık üyelikler için seçim yapılması. 54:56

4. — Demeçler ve söylevler 44:49

1. — Başbakan İsmet İnönü, Kıbrıs olayları hakkında geniş izahlar ve daha geniş açıklamalarda bulunmak üzere kapalı oturum yapılmasını teklifi ve güven oyu isteminin gerekçesine dair açıklanması. 44:48

2. — Başkanın: Hükümetin davetlisi olarak memleketimizi ziyaret etmekte ve şu anda Senato şeref locasında bulunan İspanya'nın Dışişleri Bakanı Excellence Maria Castella ve Maiyeti erkânına hoş geldiniz demeci 48:49

3. — Afyon Karahisar Üyesi Celâl Tevfik Karasapan,ın Kıbrıs konusunda demeci. 49:51

4. — Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü'nün Hükümetin güven oyu istemesi sebebine dair demeci. 51:53

5. — Gizli oturum 49

6. — Yoklama 56

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Cumhuriyet Senatosu üyelerinin üçte birinin yenilenmesi dolayısiyle yeni seçilen üyelerden Erzincan Üyesi Fehmi Baysoy ile Muş Üyesi İsa Bingöl andiçtiler.

Afyon Karahisar Üyesi Celâl Tevfik Karasapan; Viyana'da toplanan Parlâmento ve İlim Konferansına katıldıklarını, Türk Heyetinin bu konferanstaki çalışmalarını anlattı ve bu konudaki raporun ayrıca takdim olunacağını ifade etti.

Müteveffa Emekli Orgl. Kâzım Orbay'dan açılan üyeliğe Emekli Orgl. Muzaffer Alankuş'un seçildiğine dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi okundu, bilgi edinildi.

Vazife ile yurt dışına gidecek olan Adalet Bakanı Sedat Çumralı'ya, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Nüvit Yetkin'in;

Vazife ile yurt dışına gidecek olan Ulaştırma Bakanı Ferit Alpiskender'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Malik Yolaç'ın ve

Davetli olarak İsrail'e gidecek olan İmar ve İskân Bakanı Celâlettin Uzer'e dönüşüne kadar, Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Onat'ın vekillik edeceklerine dair Cumhurbaşkanlığı tezkereleri okundu, bilgi edinildi.

İnönü savaşlarında şehit düşen kahramanlarımızın aziz hâtıralarını anmak üzere 21.6.1964 günü şehitlikte yapılacak törene katılacak ve Cumhuriyet Senatosu adına konuşma yapacak üyelerin adlarının bildirilmesi hakkındaki İnönü Şehitlerini Anma Komitesi Başkanlığının yazısı okundu. Başkan; Danışma Kurulunca A.P., C.H.P., Y.T.P. ile Millî Birlik ve Kontenjan gruplarından birer üyenin törene katılmasının muvafık görüldüğünü beyan etti ve teklif kabul edildi.

19 . 6 . 1964 Cuma günü saat 14 te müddeti biten Sıkıyönetimin tekrar uzatılması hakkında karar verilmek üzere birleşik toplantı yapılacağı tebliğ olundu.

Başkan; Riyaset Divanında altı münhal bulunduğunu, seçime geçebilmek için C. H. P. den bir başkanvekili ile bir idareci üye, A. P. den iki, kontenjandan bir ve bağımsızlardan bir kâtiplik için aday göstermeleri gerektiğini bildirdi.

Anayasa Mahkemesi üye seçiminin, Cumhuriyet Senatosu üyelerinin üçte birinin değişmesi sebebiyle seçim listesinin yeniden tanzimine dair verilen önerge kabul ve seçim, işlemin intacına talik edildi.

Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Mehmet Özgüneş'in, Türk ekonomisinin bugünkü durumuna dair Başkandan sözlü sorusuna, Başbakan adına Maliye Bakanı Ferid Melen cevap verdi.

Cumhuriyet Senatosu Tekirdağ Üyesi Selâmi Üren'in Çukurova Çimento Fabrikasının yarısından fazla hissesinin satıldığı hakkında bâzı gazetelerde intişar eden haberlerin doğru olup olmadığına dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu, soru sahibi iki birleşim hazır bulunmadığından, yazılı soruya çevrildi.

Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Ömer Lûtfi Bozcalı'nın, Millî Eğitim teşkilâtında mevcut, muhtelif sebeplerle inzibati mahiyette ceza almış kimselere dair sözlü sorusuna Millî Eğitim Bakanı İbrahim Öktem cevap verdi.

Bolu Üyesi Rahmi Arıkan'ın, 260,

Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, 262 ve 263 sayılı sözlü soruları, ilgili Bakanlar hazır bulunmadıklarından, gelecek birleşime bırakıldı.

1964 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı, Cumhuriyet Senatosu üyelerinin üçte birinin yenilenmesi münasebetiyle, yeniden görüşüldü ve tasarının kanunlaşması kabul olundu.

1964 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1);

1964 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/3) ve

1964 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tekliflerinin görüşülmesi, komisyon hazır bulunmadığından, gelecek birleşime bırakıldı.

28 . 1 . 1959 tarih ve 7196 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin 1 nci fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin görüşülmesi bitirildi ve açık oya sunuldu.

Gider Vergileri Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı hükümler ilâve edilmesine dair kanun tasarısının görüşülmesi, yeter çoğunluk kalmadığından, gelecek birleşime kaldı.

18 Haziran 1964 Perşembe günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Adana
İhsan Hamit Tigrel	*Sakıp Önal*

Kâtip
Kırklareli
Ahmet Naci Arı

SORU

Sözlü soru

1. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Rahmi Arıkan'ın, Düzce kazasının Yakabaşı köyündeki bir hâdiseye dair sözlü soru önergesi, İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (6/267)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili İhsan Hamit Tigrel

KÂTİPLER : Sakıp Önal (Adana), Ahmet Naci Arı (Kırklareli)

BAŞKAN — Çoğunlumuz vardır, oturumu açıyorum.

2. — ANDİÇMELER

1. — Cumhurbaşkanınca seçilen Üye Muzaffer Alankuş'un andiçmesi.

BAŞKAN — Gündeme geçmeden evvel, Cumhurbaşkanınca seçilmiş üyelerden Sayın Muzaffer Alankuş andiçeceklerdir. Buyurun efendim.

(Muzaffer Alankuş andiçti.) (Alkışlar)

3. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Eldeki işlerin bitmesi halinde Meclislerin Temmuz ayı ortalarında tatile girmesi düşünüldüğünden, Genel Kurulun, Salı, Çarşamba ve Perşembe günleri toplanmasına dair Başkanlık Divanı kararı

BAŞKAN — Efendim, Divanda alınmış bir karar vardır, onu tasviplerinize arz edeceğim. Meclisin bir ay içinde, 17 Temmuzda tatile girmesi düşülnülmektedir, eğer eldeki kanunların mühim bir kısmı çıkarsa,

Bu itibarla nisbeten daha sıkı bir çalışma yapmak mecburiyetindeyiz. Önümüzdeki Salı gününden itibaren Salı, Çarşamba, Perşembe günleri toplanılması hususu Divanca karar altına alınmıştır. Tasvibinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bir nokta daha : Yarın bir toplantı vardır; bu toplantının saat 14,00 te yapılacağını tebliğ etmiştim. Değişti. Yarın sabah saat 10,00 da birleşik toplantı olacağını arz ediyorum.

4. — DEMEÇLER VE SÖYLEVLER

1. — Başbakan İsmet İnönü, Kıbrıs olayları hakkında geniş izahları ve daha geniş açıklamalarda bulunmak üzere kapalı oturum yapılmasını teklifi ve güven oyu isteminin gerekçesine dair açıklaması.

BAŞKAN — Şimdi Sayın Başbakan söz istemişlerdir, buyurunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN İSMET İNÖNÜ (Malatya Milletvekili) — Sayın Başkan, Yüce Senatonun muhterem üyeleri; milletimizin yakından meşgul olduğu Kıbrıs meselesi üzerinde Yüce Senatoya bilgi vermek istiyoruz.

Kıbrıs meselesi; bildiğiniz gibi, 1963 Aralık ayının sonunda, Kıbrıslı Rumların teşebbüsü ile büyük bir karışıklık halinde patlamıştır. 20 Aralık günü, bir gün evvel bizde, bütün Türk Milletinde hiçbir ailede Kıbrıs meselesi diye bir tehlikeli mesele mevcut değildi. Senelerden beri her fırsatta Kıbrıs idarecileri Kıbrıs Hükümetinin Başkanı mevcut muahedelerden, Anayasa nizamının işlemediğinden bu muahedelerle kurulmuş olan nizamın değiştirilmesi lüzumundan bahsederdi ve her bahsolundukça bunun arkasından tek taraflı, kanun dışı bir teşebbüs çıkar endişesiyle Türk Hükümeti teşebbüse geçerdi. Biz bütün teşebbüsleri Kıbrıs nizamının teminatçısı olan üç devlet nezdinde yapardık. Bildiğiniz gibi Kıbrıs'taki Anayasa nizamını teminat altında tutmak için, İngiltere, Yunanistan ve Türkiye teminatçı devletler olarak muahede ile birbirlerine ve Kıbrıs Hükümetine bağlanmışlardır. Bir kargaşalık çıkar ihtimalinin başgösterdiği her durumda, Yunanistan'a, İngiltere'ye müracaat eder, kanun dışı bir teşebbüse mahal vermemek için dikkati çeker ve Kıbrıs Hükümetine tebliğat yapardık. Ve her defasında müttefiklerarası yakın münasebeti ilgilendiren bir durum karşısında bulunduğumuz için Amerika Birleşik Devletlerini haberdar ederdik. Bu vaziyette giderken cemaatler arasında bir gerginlik olduğunu seziyor, fakat plânlı bir surette Anayasa nizamını cebir yolu ile, şiddet yolu ile değiştirmek, amaciyle Kıbrıs idarecileri ve Rum cemaati arasında verilmiş bir karar olduğunu tahmin edemezdik. Bu kabîl hâdiseler gibi 21 Aralıkta yukuat başladı. 21 Aralık günü akşamı, gece durum vehamet peyda etmeye başlayınca 21 - 22 Aralık günü ve akşamı hâdiseler daha çok arttı. Biz 22 nci günü akşamından itibaren büyük ve plânlı bir patlama karşısında bulunduğumuzu anlıyarak teminatçı devletler arasında müşterek müdahale için teşebbüse geçtik. Kıbrıs'ta Anayasa nizamı bozulduğu vakit teminatçı devletler arasında müdahale meselesinin istişaresi muahedeye göre lâzımdır. İlk önce müşterek müdahale düşünülür. Bu müşterek müdahaleye teşebbüs etmemiz üzerine devletler arasında muhabereler cereyan etti. fikirler teati olundu, adamlar gönderelim bir yerde birleşelim, tekrar adam gönderelim, dendi. Bu tarzda muhabereler uzuyor ve karara varılmaz bir netice gösteriyordu. 22 - 23 - 24 Aralık günlerinde süratli bir surette, geniş ölçüde tamir kabul etmez neticeler vermek istidadında bir katliam manzarası kendini gösterdi. Bunun üzerine kesin müdahale kararı vererek devletleri ve Kıbrıs halkını haberdar ettik. Haber vermek maksadiyle Lefkoşa üzerinde uçmak üzere uçaklar gönderdik, Kıbrıs Hükümetine haber vermek üzere kıtalin, katliamın durması, huzurun muhafazası için bunu yaptık. Ve derhal teşebbüse geçtiğimizi de tebliğ ettik. Bunun üzerine teminatçı devletler tekrar bizi karşıladılar. Hemen bir tedbir bulalım dediler. Ve beraber Kıbrıs'da asayişi temin etmek için müşterek çalışmayı kararlaştırdık. Bu 26 Aralıkta oluyor. Derhal aşayişi temin edebilmek için İngiliz kuvvetlerinden başka adada büyük bir kuvvet yoktu.

İngiliz Hükümeti bir İngiliz generalinin müşterek kumandayı deruhde etmesini teklif etti, kabul ettik. Asayişi muhafaza için İngiliz kuvvetleri derhal kullanılacaktı. Kıbrıs'ta Türk Alayı ve bir Yunan Alayı muahede hükümlerine göre bulunuyordu. Bunlar da İngiliz generalinin kumandası altına girdiler. Bu suretle müşterek, İngiliz generali kumandasında bir askerî idare teşekkül etti. Ve haber aldık ki, Kıbrıs Cumhurbaşkanı bu tertibe razı oldu, muvafakat etti.

Yüce Senatoya durumun bundan sonraki inkişafı üzerinde muhtelif vesilelerle bilgi arz etmişizdir. Bundan sonra Londra Konferansı oldu. Londra konferansında cemaatler, Türkiye ve Yunanistan hükümetleri, İngiltere Hükümeti

hep bir araya geldik, bir hal çaresi aramaya çalıştık. Bir mutabakata varamadık. Bu esnada İngiltere generali kumandasında idare devam ederken Kıbrıs'ta mezalim durmadı. Çok şikâyet ettik. Londra Konferansı akamete uğradıktan sonra Amerika ve İngiltere bize müşterek bir plân teklif ettiler. Kıbrıs'a, NATO'ya dâhil müttefiklerarası bir büyük mesele olarak bakıldı. NATO kuvvetlerinin iştiraki ile, emniyeti tesis edecek bir kuvvet gönderilmesi, bir arabulucu tâyin edilip onun teklif ve tavassutuna müracaat edilmesi, bu kuvvetlerin üç ay müddetle Kıbrıs'ta bulunması ve bu müddet zarfında muahedenin verdiği müdahale hakkının işlememesi gibi şartlarla bir anlaşma teklif ettiler. Biz bunun teferruatı üzerinde mütalâalarımızı söyledikten sonra böyle bir anlaşmaya muvafakat ettik. Bu anlaşmada esaslı noktalardan birisi teklifin içinde hususi bir maddedir. Kıbrıs'ta bulunacak kuvvete siyasi talimat verme yetkisi Londra'da toplanacak Bakanlar veya büyükelçiler payesinde bir heyete veriliyordu. Bu heyete alâkadar olan devletler olarak Türkiye de, Yunanistan da dâhil olacaktı.

Bu projeye biz muvafakat ettik. Zannediyorum Yunanistan da muvafakat etti, İngiltere muvafakat etti. Kıbrıs Hükümetinin muvafakat etmemesi ile bu proje yürürlüğe giremedi. Kıbrıs Hükümeti Birleşmiş Milletleri istiyordu. Başka bir çare kalmayınca İngiltere ve Amerika Birleşmiş Milletlere müracaat etmeyi uygun gördüler, teklif ettiler, kabul ettik. Birleşmiş Milletlere müracaat edildi. Bu esnada Rusya'nın müdahalesi ile, Rusya da siyasi sahneye çıkarak, Kıbrıs dâvasının hallinde noktainazarlarını ileri sürdü. Ve Birleşmiş Milletlerde mesele müzakere edileceği zaman Birleşmiş Milletler âzası olarak Rusya'nın kullandığı tâbir veçhile Akdeniz'de bir emniyet meselesi olarak vaziyet alacağı anlaşılıyordu. Birleşmiş Milletler 4 Martta bir karar verdi; Birleşmiş Milletlerde Kıbrıs Hükümeti ve sonra ona muvazi olarak fikir beyan eden Yunan Hükümeti mevcut muahedelerin müstakil bir devlet olan Kıbrıs Hükümeti üzerinde meriyeti olmaması tezini savunmaya başladılar. Kıbrıs Hükümeti başından beri olayları bu iddia ile takibetti ve bu iddia ile kargaşalıklar çıkarıldı.

Muhterem arkadaşlarım, Güvenlik Konseyinden karar çıkarılması mevzuunda taraflar kendi noktainazarlarına uygun birtakım teyitlerin, yeni mânalar taşıyarak çıkması için bütün ilgililer çalıştılar. Kıbrıs Hükümetinin arzusu - Yunanlılar da muvazi olarak bunu takibediyorlardı - mevcut muahedelerin hükümsüz, düşmüş olduklarını bir karara bağlamak idi. Bizim için mühim olan mesele mevcut muahedelerin meriyetini ve mevcut muahedeler hükümleri üzerine kurulmuş olan Kıbrıs Cumhuriyetinin Anayasasının hükümlerinin teyidolunmasını sarih olarak beyan ettirmek idi. Muahedelerin mer'i olmadığı yolundaki arzular hiçbir suretle yürümedi. Ondan sonra kararname metni üzerinde her tarafın kendi arzusuna göre bir metin çıkarmak için yaptığı gayretler de Genel Sekreterin, tarafsızların ve diğerlerinin yakın ilgileri, uzlaşma gayretleri ve pazarlıkları arasında bir karma olarak çıktı. Biz bu karardan muahedelerin meriyeti, haklarımızın saklı bulunduğu, müdahale müeyyidesinin yürürlükte olduğu kanaatiyle çıktık. Bundan sonra Birleşmiş Milletler kuvvetleri teşekkül edip Ada'ya gelecekti. 4 Mart 1964 de Güvenlik Konseyi karar verdi. Uzun müddet Birleşmiş Milletler kuvvetleri teşekkül edip Ada'ya gidemediler. O kadar çok tehir oldu ki; artık cihan umumi efkârında Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin teşekkül edip Adaya gitmesi ciddî olarak şüphe ve tereddüde mâruz kaldı. Bu esnada bütün bu aralık ve dağınıklık devresi esnasında, Kıbrıs'ta vukuat, mezalim durmuyordu ve fırsat buldukça Rum cemaati, Kıbrıs idaresi, Türk Cemaatine gadretmek için vukuat çıkartmaktan geri kalmıyorlardı. O kadar vukuat çıktı ve o kadar çok kıtal istidadı gösterdi ki ; biz tekrar müdahale zaruretini ileri sürmeye mecbur olduk. Hâdiseler vahîm bir şekilde inkişaf etmekte idi. Birleşmiş Milletler kuvvetleri teşekkül edip gelmemiştir, geleceği belli değildir. Bu sebeple Kıbrıs'ta emniyet tesis için muahedeye göre vazifemiz olan müdahale hakkını kullanacağız. Bunu tebliğ ettik. Bunun üzerine dostlardan ve uzaklardan, her taraftan bize, 13, 14 Mart günlerinde, çıkmayın, müdahale etmeyin, Birleşmiş Milletler kuvvetleri teşekkül etmektedir, hemen Ada'ya gelecekler tarzında karşılama oldu. Tekrar tehir ettik teşebbüsümüzü. Bize Genel Sekreter tebliğ etti, yarın Kanada kuvvetleri geliyor, öbür gün diğer devletlerden vait aldık gelecekler tarzında; Birleşmiş Milletler kuvvetleri teşekkül etti ve Ada'ya çıkmaya başladılar. Birleşmiş Mil-

letler kuvvetlerinin kumandanı 27 Martta Ada'da kumandayı devralıncaya kadar 4 Mart Kararı ile 27 Martta Birleşmiş Milletler kuvvetleri kumandayı İngilizlerden aldı, pek az kuvvet çıkmıştı. Yavaş yavaş çoğalıyordu, Birleşmiş Milletlerin vazifeye başlamaları ve vazife ifa etme şekli de bizim için büyük ıstırap konusu olmuştur ve Türk Cemaati için yeni birçok felâketli devrelerin yürümesine sebebolmuştur. Birleşmiş Milletler kuvvetleri yeni çoğalıyor. Çoğaldıkça müdahale ediyor. Kuvvetlerin yetiştirilmesine çalışılıyor, hazırlanılıyor diye ümitle bekledik. Bir taraftan bu kuvvetler toplanırken öbür taraftan Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin ne salâhiyetle, hâdiselere nasıl bir müdahale yetkisi ile iş görecekleri şüpheli bir tarzda gözler önünde canlanıyordu. Vukuat çıktıkça Birleşmiş Milletler askerleri ve kumandanları vaka yerine geliyorlar, iki tarafın ateş kesimini sağlamaya çalışıyorlar, ateş devam ettiği müddetçe araya girerek işaret etmek suretiyle ateşin kesilmesini istiyorlar, taraflar dinlemedi mi çekiliyorlar, netice alınamıyor.

Ondan sonra yeni tertipler düşünmeye başlıyoruz. Fakat müsademeye kuvvetli başlıyan üstün oluyor, tabiî ki, mevcut ekseriyetle hemen daima üstünlük Rum cemaati için mümkün oluyordu. Onlar maksatlarına erdikten sonra silâh ile alınmış olan neticenin kabul edilmesi ve bir düzene konması şeklinde Birleşmiş Milletler kuvvetleri hizmet ediyorlardı. Ateş ediliyor, müdahale etmiyorsunuz diye şikâyet ettiğimiz zaman yetkimiz bundan ibarettir, diyorlardı. Durumdan şikâyet ettiğimiz zaman kumandan «Benim salâhiyetim yok, Genel Sekretere müracaat edin» diyordu. Kıbrıs'ta bir vaka olduğu zaman biz orada gördüğümüz aksaklık için New-York'taki Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine müracaat ediyor, oradan bir şifa bulmaya çalışıyorduk.

Bu Birleşmiş Milletler idaresi zamanı... Bu esnada Rumlar tarafından büyük hareketler ve taarruzlar olmuştur. Yalnız güneyde, Baf ve Limasol bölgelerinde hâkimiyet tesis etmekle kalmadılar, bilhassa Lefkoşa'nın kuzeyinde geniş ölçüde taarruzlarla muayyen plânları tatbik etmeye başladılar. Bu plânlar Birleşmiş Milletler karargâhının Kıbrıs İdaresiyle iştiraki suretiyle yolların açılması, emniyeti tesis etmek gibi emniyet mülâhazaları manzarası arz etmiyordu. Aslında Kıbrıs Anayasası ve Anlaşmalar tasmim ederek, kastederek ihlâl edilmiş, bertaraf edilmiş ve her şey Kıbrıs Cumhuriyeti idarecilerinin arzusu içerisinde cereyan ediyordu. Büyük hâdiseler Lefkoşa - Girne yolu üzerinde oldu. İkinci büyük hâdiseler Lefke - Mansura bölgesinde oldu. Buralarda büyük taarruzlarda bulundular. Birleşmiş Milletlere gittik, dinlemediler. Lefke yolu üzerinde Girne yolu üzerinde bulunan Türk köyleri Lefkoşa'nın şimalinde bulunan Türk köylerini, diğer tarafta tahribettikleri Türk köyleri gibi tahrip ve imha etmek maksadını takibediyorlardı. Bunlar üzerine müdahale ettik. Siyasi kanaldan Genel Sekreter nezdinde, müttefikler nezdinde hâdiseleri takibettik. Genel Sekreter müdahale etti, gerek Girne yolu üzerinde ve gerek Mansura bölgesinde vukuat ilerlemişti. Orada durduruldu. Bu tarzda fiilî duraklama halinde yeni bir vaziyet vücuda geldi.

Muhterem arkadaşlarım, Kıbrıs meselesinin emniyeti tesis etme muamelesi bu şekilde yürümüştür. Emniyet tesis olunmadan, daha ziyade Rum cemaati ve Arşövek Makarios'un plânlarına uygun bir nizamın fiilî olarak tesis olunması neticesine varmış ve bu arzuyu daha geniş ölçüde tatbik etmek için daha geniş hazırlıklara girişilmiştir. Onlar daha geniş hazırlandılar. Nihayet Kıbrıs'ta mecburi askerliğin ihdası, açıktan her nevi silâhlarla teçhiz edilerek bir ordu vücuda getirmek ve haklarını müdafaa etmeye mecbur kalan Türk Cemaatini âsiler gibi imha etme şekline dönmüştür. Bu vaziyet takriben Mayıs ayının ilk günlerinden itibaren meydana çıkmıştır. Mayıs ayının ilk günlerinde gerek Washington'da, gerekse NATO sînesinde biz, Türkiye - Yunanistan münasebetleri bakımından hâdiselerin tetkik edilmesini ve bir çare aranmasını teklif ediyorduk. Taleplerimizde ısrar ettik ve o sırada yeni Yunanistan Hükümeti kurulmuştu. Yeni Yunanistan Hükümetinin seçimlerden sonra kurulmasiyle Kıbrıs meselesi daha ağır bir safhaya girmiştir. Çünkü yeni Yunanistan Hükümeti, Arşövek Makarios'un idaresine karşı Türk Hükümeti tarafından vukubulacak bir müdahaleyi taarruz sayacağını ve böyle bir taarruz vukuunda Kıbrıs'ı savunmak mecburiyetinde olduğunu ilân etti.

Bu tutumdan iki memleket arasındaki münasebetler mütecessir olarak tepkilere sebebolduğu gibi öte taraftan NATO içinde iki müttefik memleket arasında kesin bir ihtilâf konusu haline

gelmesi NATO içinde görüşülmesi mecburiyetini meydana çıkardı. «NATO Kıbrıs meselesi ile uğraşamaz» nazariyesini Yunan Hükümeti takibetmiştir. Fakat NATO'da hem derhal görüşülmesi mecburiyeti kabul edilmiş, hem de Lahey Nazırlar Konferansında NATO meselenin tetkikine teşebbüs etmiştir. NATO içerisinde tetkikler, tarafların haklarını ve görüş tarzlarını anlamak safhasından sonra amelî birtakım tedbirlere bağlanması mümkün olamadı. NATO'nun bünyesi itibariyle iki müttefikin bir araya gelerek ihtilâflarını halletmesini tavsiye etmek, iki Hariciye Nazırının bir araya gelerek ihtilâflarını halletmesini tavsiye etmek, NATO Genel Sekreterinin iki hükümeti bir araya getirmesi için gayret sarf etmesini tavsiye etmek hudutları içinde kaldı ve istikbal için bekleyici bir tavır aldı.

Muhterem arkadaşlarım; bu devrede ve Kıbrıs'ta silâhlanma, yeni hazırlıklar büyük ölçüde yeni kıtal hazırlıkları belirdikten ve kesin bir hal aldıktan sonra her tarafa müracaat ve onları ikna etmeye çalışmakla beraber müdahale etmek mecburiyetinde olduğumuzu tekrar göz önüne aldık ve hazırlandık. Mayıs ayının nihayetinden sonra Haziranın ilk günlerinde bizim tarafımızdan Kıbrıs'ta nizamın korunması tedbiri bu tertibatın alınması ile yürürlüğe girdi. Haziranın 3 ncü ve 4 ncü günleri, bugünlerde Amerika Birleşik Devletleri bizimle temas ettiler ve bir harekete niyetli olup olmadığımızı sordular. Uzun münakaşalardan sonra bir harekete niyetli isek bunun tehir edilmesini ileri sürdüler, az bir müddet tehir edilmesini müzakere edip bir anlaşmaya vardık. Bu müddet zarfında Amerika Birleşik Devletlerinin Sayın Cumhurbaşkanı bana yazdığı bir mesajda Kıbrıs meselesinde Kıbrıs işine müdahalemize itirazlarını bildiren uzun bir tebliğ yaptı. Bunu Hükümette görüştükten sonra teşebbüsü durdurduk. Amerika Cumhurbaşkanı bu teşebbüsü yaptığı zaman neticede beraber görüşelim ve bir uzlaşmaya, bir anlaşmaya varalım mealinde bir mektup yazmıştır. Yüksek Senatoya, gizli olan bu tebliği ve buna Hükümetçe verdiğimiz cevabı bundan sonra sizden isteyeceğim gizli oturumda etrafiyle arz edeceğim. Açık olarak şimdi şunu arz edeyim ki, bu tebliğleri aldıktan sonra hareketimizi tehir ettik, müdahale hakkımızı, tatbika giriştiğimiz müdahale hakkımızı tehir ettik. Amerika'ya gitmek kararı ve Amerika Cumhurbaşkanı ile davet üzerine görüşme kararını verdik. Bugün o safhada bulunuyoruz. Gözleriniz önünde cereyan eden hâdiseler olarak mesele Millet Meclisinde de etrafiyle konuşuldu.

Evvelâ gizli oturum yaptık orada. Ondan sonra bir takrir vererek Kıbrıs politikasının son safhası ve takibedilecek politika için bu seyahate çıkmadan evvel, Millet Meclisinden güvenoyu vermesini istedim. Anayasanın Hükümete verdiği sarih hakkı ileri sürerek güvenoyu isteminin müzakere edilmesini ve oya bağlanmasını istedim. Dün Millet Meclisinde uzun münakaşalardan sonra müzakere bitti, ve yarın Cuma günü iş oylamaya kaldı.

Muhterem arkadaşlarım «güvenoyu isteminden bütün Kıbrıs politikasını, bütün muhalefet partilerinin tasvibetmeleri mânası çıkabilir, itirazlarımız vardır» şeklinde münakaşalar oldu. Bu münakaşaları bertaraf etmek için istediğim güvenoyu mahdut hâdiseler üzerine vâkı olmuştur. Yani takibettiğimiz Kıbrıs politikasının son safhası. Bununla, müdahale etmek için girişti̇ğimiz, teşebbüsünü yaptığımız hazırlıkları muradediyorum. Bunun üzerinde ve bu son safhadan sonra tabiatiyle yeni bir müzakere başlıyacaktır. Bu müzakereye taallûk etmek üzere güvenoyu verilmesi lâzımdır, tezini müdafaa ettim. Benim bu talebim bir Anayasa hakkı olduğu için bâki kaldı. Yarın Mecliste konuşulacak. Millet Meclisindeki çalışma tarzına aidolan bu usul farklarını Yüce Senatomuzda arz etmekten maksadım, işin hangi safhada bulunduğunu, Kıbrıs meselesini takibetmemizin hangi safhada olduğunu Yüksek nazarlarınıza tebarüz ettirmek içindir. Kıbrıs meselesinin yeni safhasında Amerika ile temaslarımıza başlıyoruz. Amerika Hariciye Vekâleti Müsteşarı Atina'ya uğradı ve sonra buraya geldi. Burada görüştük. Amerika Türkiye ile Yunanistan arasında Kıbrıs ihtilâfı yüzünden çatışma, silâhlı müsademe olmasından endişelidir, bunu istemiyor. Bunu istemediğini söylemekle beraber, iki tarafın bir anlaşmaya varmasını istiyor ve bu konuda Amerika'nın da konuşacağı anlaşılıyor. Teması Yunanistan Hükümetinden evvel benimle yapacak. İlk temas üzerine iki gün kadar orada kalacağım, iki gün görüşmeden sonra geleceğim. Tahminim, bu müzakereler oldukça uzun sürecektir. Fakat dostların müdahalesinde ısrar ettikleri temel şudur: Müttefikler

arasındaki münasebetler bir patlama üzerine devam edemez. Kıbrıs meselesini sürüncemede bırakamayız. Süratli bir hal şekli bulmak lâzım, derler. Demek ki, 6 ay kadar zaman geçtikten sonra şimdi Birleşmiş Milletler Kuvvetleri için yeni bir 3 aylık devre alınacaktır. Süratle Kıbrıs meselesine bir hal tarzı bulmak için Amerika Hükümeti müttefikler arasında ciddî bir faaliyete geçmiş haldedir. Nasıl bir usul takibedeceklerdir ve ne düşüneceklerdir? Bunu temas ettiğimiz zaman anlıyacağız. Mesele derhal halledilecek ve hal şekli bulacağız, böyle bir hayale kapılmanın imkânı yoktur. Böyle bir ihtimal bahis konusu değildir. Arada geçmiş olan hâdiseler, tesirleri ve mânaları tetkik edilebilir. Süratle bir hal şekline varmak için onlar ne düşünüyorlar, biz ne düşünüyoruz. Bunlar karşılıklı görüşülebilir, ondan sonra bir anlaşmanın yolu takibedilerek neticeye varmaya çalışılabilir. Kıbrıs meselesinin son durumu budur.

Yarın Millet Meclisinde güvenoyu alırsam, yarın Cuma, Pazar sabahı buradan hareket edeceğim. Demokratik hayat içindeyiz, güvenoyu istedim. Yarın her ihtimal var, güvenoyu alabilirim, güvenoyu alamam. Güvenoyu alamazsam, Anayasa hükümlerine göre Hükümet teşkili ve memleket işlerinin idaresi yeni bir düzene bağlanacaktır. Benim güvenoyu istememem, Kıbrıs meselesinin yeni bir devreye başladığı zamanda Hükümet yetkisinin tâyin edilmesine ihtiyaç görmemedendir. Mahdut miktarda da olsa bu yeni safha, Kıbrıs meselesinin yeni safhası neden dolayı çıkmışsa, bu çıkan vakalar, hâdiseler üzerinde Hükümetin hareket hattını Büyük Millet Meclisinin tasvibetmesi, desteklemesi lâzımdır. Vazife bizim üzerimizde kaldığı takdirde şimdiye kadar olduğu gibi şevkle, ciddî bir vazife hissi ile milletin haklarını takibedeceğiz. Meseleye kâfi derecede vukufumuz ve nüfuzumuz vardır. Haklıyız. Muahedelere göre hukuk bakımından, insan hakları bakımından haklıyız. Hükümet olarak, hukukan haklı bir vaziyetteyiz. Buna güveniyoruz. Bundan başka teminat maddesi mucibince müdahale haklarımız vardır. Bu müdahale haklarımız meridir. İcabederse ve şartlar tamam olunca bu hakkı da kullanmak vazifemizdir. Bunu kullanacak kâfi kuvvetimiz vardır. Hükümette kaldığımız halde bu esaslara istinadederek Büyük Millet Meclisinin güveni üzerimizde bâki olduğu müddetçe vazifemizi cesaretle, sebatla yapacağız. Hükümette kalmadığımız halde, bu da tabiî bir hâdisedir. Her zaman güven oyu istemek bizim hakkımız olduğu gibi, muhterem milletvekillerinin de Hükümete karşı güvenlerinin olup olmadığını açık bir surette belli etmek vazifeleridir.

Hükümette kalmadığımız halde, tabiatiyle, itiraz eden siyasi partilerimize vazife tevecüh edecektir. Onlar yeni Hükümeti kuracaklardır. Yeni Hükümet Kıbrıs meselesindeki programını tâyin edecek, onu takibedecektir. Yeni Hükümet kurulduktan sonra da Kıbrıs meselesi üzerinde alacağımız neticeye itimadımız vardır. Çünkü mesele, partilerin programları arasında bir farka temas eden ihtilâf değildir. Daha doğrusu bütün milletçe mutabık olduğumuz cemaatimizin hakkı, Devletimizin vazifesi ve hakkı gibi müşterek, sabit, münakaşasız düsturlara dayanmaktadır. Her zaman ve her vesile ile söylediğim gibi içeride ve dışarıda, söylediğim gibi Kıbrıs dâvasını biz bu şekilde takibediyoruz. Bizden sonra gelecek her hangi bir Türk Hükümeti de, Milletin haklarını bütün eğilimleriyle takibedecek ve bütün kudreti ile takibedecektir. Buna kanaatimiz tamdır.

Umumi açık oturumda, Kıbrıs meselesi üzerindeki görüşlerimiz bundan ibarettir. Eğer Yüce Senato mülâhazalarını ve muhtelif partiler ile fikirlerini beyan edecek ise onu dinlemeye hazırım. Eğer bu izahatımdan sonra vesikalar üzerinde görüşmeyi tensip buyurursa, gizli oturum yapılması uygun olur zannederim. Ondan sonra vesikaları huzurunuza arz ederiz, daha ziyade aydınlanmış olursunuz.

Muhterem arkdaşlarım, şimdilik mâruzatım bundan ibarettir, sizi hürmetle selâmlarım.» (Soldan : Alkışlar.)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Başbakanın izahatından sonra bir gizli oturum talebinde bulunduğu görülmektedir. Buna ait İçtüzük hükümlerini tatbik etmeden evvel bir hususu arz edeceğim.

2. — Başkanın; Hükümetin davetlisi olarak memleketimizi ziyaret etmekte ve şu anda Senato şeref locasında bulunan İspanya'nın Dışişleri

Bakanı Excellence Fernando Maria Castella ve maiyeti erkânına hoş geldiniz demeci.

BAŞKAN — Hükümetimizin daveti üzerine memleketimizi ziyaret etmekte olan dostumuz İspanya Hariciye Vekili Ekselâns Castella ve arkadaşları şu anda Senatomuza gelmiş bulunmaktadırlar. Kendilerine Yüce Senato adına hoş geldiniz der, kendilerini saygı ile selâmlarım. (Sürekli alkışlar.)

Gizli oturum talebedilmiş olduğuna göre İçtüzüğümüz gereğince salonun boşaltılması icabetmektedir. Büyük Millet Meclisi üyelerinden ve yeminli elemanlarımızdan başkasının salonu terk etmelerini rica ederim.

Muhterem arkadaşlarım, Divan, milletvekillerinin oturabileceği kanaatindeyim onu da arz edeyim. (Alkışlar.)

(Salon boşaltıldı.)

Kapanma saati : 16,05

5. — GİZLİ OTURUM

(İkinci oturum gizlidir.)

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma saati : 17,08

BAŞKAN — İhsan Hamit Tigrel

KÂTİPLER : Sakıp Önal (Adana), Ahmet Naci Arı (Kırklareli)

BAŞKAN — Üçüncü oturumu açıyorum.

CELÂL TEVFİK KARASAPAN (Afyon Karahisar) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Baktım, görmedim.

Efendim, 132 nci maddeyi okuyorum:

«İç ve dış politikaya ilişkin konularda Hükümet gündem dışı olarak C.Senatosuna her zaman kendiliğinden bilgi verebilir. Hükümetin açıklamasından sonra öncelikle muhalefet grupları sözcülerine söz verilir.

Gruplar cevap hazırlığı için mehil isterlerse, konu ertesi birleşim gündemine alınır ve görüşülür.»

Bu maddeye istinaden söz isteyenlere söz vermek mecburiyetindeyim. Tercihan gruplardan başlıyacağız.

Sayın Karasapan, Sayın Önal vasıtasiyle evvelâ söz istemişlerdi. Fakat sonra kendilerine baktım bir işarette bulunmadıkları için vazgeçtikleri kanaati hâsıl oldu ben de bundan dolayı bu surette hareket edilmiştir. Mademki istiyorsunuz buyurun.

Bugün seçim vardır. Divan tamamlanmadığı için çalışılamıyor. Arkadaşların bu konuşmalardan sonra seçim için hazır bulunmalarını bilhassa rica ederim.

4. — DEMEÇLER VE SÖYLEVLER

3. — Afyon Karahisar Üyesi Celâl Tevfik Karasapan'ın Kıbrıs konusunda demeci

CELÂL TEVFİK KARASAPAN (Afyon Karahisar) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Başbakanın ve arkasından Dışişleri Bakanının Kıbrıs mevzuu üzerinde vermiş oldukları hakikaten bizim için değerli izahatı dikkatle dinledim. Bittabi burada bu mevzu üzerinde bir müzakere

açılmış değildir. Yalnız kendileri de burada serd edilecek bir fikir varsa beyan edilmesini münasip gördükleri için, bendeniz bu hususiaki fikirlerimi kısaca beyan etmekte bir mahzur görmedim.

Muhterem arkadaşlar, Sayın Başbakan tarafından, açık celsede bâzı bilgiler verilmiştir. Bu ana hatlariyle ve diğer teferruatı ile hepimizce malûmdur. Zaten Kıbrıs Dâvasını bütün Türk Milleti tarafından olduğu gibi, millî haysiyetimiz mevzuubahsolduğu nazik bir dâva olmak itibariyle, bütün teferruatiyle gerek kendi muhitlerimizden, gerek ecnebi çevrelerden aldığımız malûmata göre takibediyoruz. Bizim muhakkak olarak istediğimiz, muhalefet olsun, Hükümet olsun, Kıbrıs dâvasının Londra ve Zürih andlaşmalarının çerçevesi ve bu andlaşmaların ayrılmaz bir parçası olan Kıbrıs Anayasasının hükümleri dairesinde halledilmesidir. Bu hususiaki haklarımız sarihtir, feragat mevzuubahis değildir. Bu mesele Hükümetçe verilen izahata göre, bu muahedelerin hazırlanmasından beri Makarios'un takibettiği kötü hareketler dikkatle takibedilmek suretiyle Hükümetçe de lâzımgelen teşebbüslerle izlenmiştir. Bu teşebbüslerin bir netice vermediği bize maalesef 21 Aralıkta hâdis olan feci hâdiselerle belli oldu. Ondan sonra girişilen hareketleri burada tekrarlıyacak değilim. Yalnız bir noktayı tavzih etmek isterim. Bizim müdahale etmek mecburiyetinde olduğumuzu teminatçı Devletlere bildirmemizden sonra geçen tereddüt devresi ve nihayet İngilizlerin hem teminatçı Devlet, hem de Commonwealth'un hâmisi olmak itibariyle bu işi üzerine alması itibariyle üçlü bir kumandanlık kurulmasına müncer olmuştu. Bunun kuruluşunda takibedilen prosedür, ufak bir detay olmakla beraber şayanı dikkattir. Çünkü İngiliz menbalarınca bu hususta Makarios Hükümetinin mutabakatını aldığı sarahaten belirtilmişti. Ancak ondan sonradır ki, üçlü kumandanlık teşekkül etmiş ve Londra Konferansına gidilmiştir. Aslında gerek muahedeler ve gerek muahedeleri, evvelâ baştan Anayasayı ihlâl eden Makarios olduğu için ve hareketinin de buna müteveccih olması itibariyle Londra Konferansına gitmemiz bizim için, Türkiye için büyük bir müsamahakârlığın ve fedakârlığın bir delili idi.

Fakat o konferansın da bir netice vermediği yüksek malûmlarıdır. Ondan sonra NATO müdahalesi mevzubahsoldu. Bu da tahakkuk etmedi ve Makarios'un bizim aleyhimize Birleşmiş Milletlere müracaatini haber alan İngilizler, daha evvel davranarak, bu meseleyi Birleşmiş Milletlere götürmek zorunda kaldılar.

Burada bir noktaya işaret etmek isterim, belki ileride cereyan edecek müzakereler bakımından faydalı olur. Bizim siyasetimiz umumiyetle Londra ve Zürih andlaşmaları çerçevesi dâhilinde Kıbrıs'a taallûk eden işlerin bizimle teminatçı devletler arasında halledilmesine çalışılması şeklinde idi. Bunu icabettiren bir siyasi sebep de «Mesele Birleşmiş Milletlere giderse Güvenlik Konseyinde Rusya'nın vetosuna uğrayabilir. Bu takdirde mesele Assambleye gider. Assamblede ise bize müzahir olmıyan, Asya, Avrupa memleketleri gibi, Sovyet bloku gibi memleketlerin muhalefetiyle karşılaşabiliriz. Bunlar bu meseleyi basit bir selfdetermination meselesi haline sokabilirler ve bizi bir emrivâki karşısında bırakabilirler.» düşüncesiydi. Bu düşünce aslında doğru olabilirdi. Fakat bizim daima Birleşmiş Milletler prensiplerine bağlı olduğumuza, bütün beynelmilel meseleleri, beynilmilel hukuk çerçevesi içinde, muahedelere dayanarak hal yolunu seçtiğimize göre bu yoldaki faaliyetlerimiz bu müessesenin kuruluşundan beri malûm ve müsellemdir. Binnetice, bir siyasi düşüncenin bir prensibe feda edilmesinin iyi olmadığı veya bir prensibin bir siyasi düşünceye feda edilmesinin iyi olmadığı gibi bir tezi aklımızdan çıkarmamız isabetli olurdu. Nâciz kanaatimize göre 22 Aralıkta mesele patlak verir vermez, karşımızdaki Hükümetin, Makarios Hükümetinin yaptığımız müdahale teşebbüslerini savsaklığını görmemiz üzerine, bizim doğrudan doğruya Birleşmiş Milletlere Makarios'u şikâyet ederek müracaat etmemiz çok daha isabetli olurdu. Bundan takibedilecek hareket, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin derhal Kıbrıs'a bir beynelmilel tahkikat komisyonu göndermesini istemek olurdu. Tarafsızlardan teşekkül edecek böyle bir komisyon Kıbrıs'ta lâzımgelen tahkikatı yapar, aynı zamanda bu kararı alırken Güvenlik Konseyi Kıbrıs'ta vaziyeti koruyacak tedbirleri de alırdı. Böyle olması icabederdi. Bu böyle olmadı. Şimdi Sayın Başbakan Amerika'yı teş-

rif edecekler. Elbette Amerika'ya gitmeleri icabediyor. Amerikan Reisicumhuru buraya gelemiyor, çünkü Anayasa gereğince muavini olmadığı için orasını bırakamıyor. Bunun içindir ki Sayın Başbakanımız kendilerinin gitmesi mecburiyetini hissediyorlar. Adalet Partisi olarak bunu biz iyi karşıladık ve kendilerinin tahattur buyurduğu gibi, vâki davetleri üzerine görüşmelerde Adalet Partisinden de muhalefet mümessili olarak bir müşavirin gitmesini dahi münasip gördük, hattâ bu teklif parti tarafından geldi. Ancak Sayın Başbakan intihabattan sonra yapılan bâzı beyanlara işaret buyurarak, bize verilen malûmata göre, kendileri ancak mûtadolan çoğunlukla değil de, bütün Meclisin çoğunluğunun güveni ile bu işe gidebileceklerini ve bunun için de güven oyu istiyeceklerini söylemişlerdir. Kendilerine bunun lüzumsuzluğu hakkında mâruzatta bulunulmuştur. Kanaatimce, Kıbrıs anlaşmalarının hepinizin malûmu olduğu vechile tasdiki ve bu anlaşmalar gereğince, Hükümetin her türlü teşebbüste, müdahalede bulunması ve müdahaleden sonra inkişaflar neyi gösteriyorsa; ona göre hareket edilmesi hususunda Hükümete Büyük Millet Meclisince kâfi yetkiler verilmiş bulunmaktadır. Ve bu yetkiler bugüne kadar da çekilmiş değildir. Bu itibarla yeniden bir güven oyuna gidilmesini partimiz münasip görmemiş ve Millet Meclisinde cereyan eden müzakerelerde de bu tebarüz ettirilmişti. Naçiz kanaatime göre bir Hükümet muayyen bir meselede, bilhassa böyle bir dış meselede, bir millî menfaat meselesinde Büyük Millet Meclisinin bütün partilerinin muvaffakatini, rızasını, yahut gerekli salâhiyeti almak istiyebilir. Bu çok yerinde bir hareket olur. Yalnız, bu takdirde, naçiz mesleki tecrübelerimize, malûmatımıza göre yapılması lâzımgelen şeyin, umumi bir itimat reyi istemekten ziyade, «Ben Amerika'ya gideceğim, bu meselenin bütün safhalarını size anlattım, vardığımız noktaları gösterdim, binaenaleyh yapabileceğimiz şey şudur bana göre, bunları istihsal edeceğim, bu hususu size bildiriyorum, bu hususu sizin malûmatınıza sunuyorum ve bu hususta salâhiyet istiyorum» demeli idiler. Bu taktirde gerekli yetkisinin verilmesinden, hiçbir kimsenin tereddüt göstermiyeceğinden zerre kadar şüphe etmemek icabeder. Umumiyetle varılacak, meselede asıl takibedilecek gaye Londra ve Zürih anlaşmalarının tatbiki gayesine mâtuf olmalıdır.

Bir noktaya da, Sayın Dışişleri Bakanının verdiği izahata göre, temas etmek isterim. Bu düşüncelere şu noktayı ilâve etmek istiyorum. Mr. Ball orada diyor ki Atina'dakilerin işinde bizim yapacağımız teklifler ne sizin için, ne de Türk Hükümeti için yüzde yüz tatminkâr olmıyacaktır. Diplomaside gerçekci olmak lâzımdır, İnkişaflara göre hareket edilmesi icabeder ve Sayın Başbakan bunu bizim hepimizden çok daha iyi bütün tecrübeleri ile bilirler. Bu itibarla bu mevzuda bizim bâzı fedakârlıkları yapmamız belki lâzımgelebilir. Ana gayenin kaybolmaması, Kıbrıs istiklâline dokunulmaması, Kıbrıs müstakil bir Devlet olmak üzere böyle bir fedakârlık icabedebilir. İşte böyle bir mevzu üzerinde Sayın Başbakan Büyük Millet Meclisinden salâhiyet istiyebilir. Mesele bundan ibarettir.

Demin de arz etiğim gibi, Kıbrıs gibi nazik ve artık millî bir haysiyet meselesi halini almış bir mevzuda bu çatının altında hiçbir parti başka türlü düşünemez. Ve hiçbir parti bu dâvayı hakikaten müdafaa edebilecek, bir Hükümeti yalnız bırakmaz. Ve kendisini takviye etmeyi bir vazife bilir. Kaldı ki Sayın Başbakan kendilerinin itimat reyi almaması halinde yerlerine gelecek Hükümet de kendi taraflarından gerekli desteğin esirgenmiyeceğini de beyan etmişlerdir, ki bu da gayet takdir edilecek ve kendilerinden beklenilen bir noktadır. Mâruzatım bundan ibarettir efendim.

BAŞKAN — Sayın Ulay.

SITKI ULAY (Tabiî Üye) — Vazgeçtim efendim.

BAŞKAN — Sayın Sarıgöllü.

4. — Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü; Hükümetin güven oyu istemesi sebebine dair demeci

OSMAN SAİM SARIGÖLLÜ (Aydın) — Muhterem Başkan, muhterem Cumhuriyet Senatosu üyeleri, muhterem Hükümet erkânı; mevzuu müzakere hâdise, geçirdiği safhaları itibariyle hakikaten Türkiye'yi en hassas, en nazik bir durumda bırakmak mevkiinde. Bu geçen safhalardan sonra bugün mevzuu müzakere olan hâdise her ne kadar Hükümete güven oyu vermiyecekse de ıttılânıza arz edilmekte ve duru-

mun nezaketi Yüksek Senatoya detayları ile izah edilmiş bulunmaktadır. Millet Meclisi müzakesinden anladığım bir husus vardır. Güven oyu müracaatı yapıldığı zaman Sayın Hükümet Başkanı bu güven oyunun son inkişaf, Kıbrıs hakkındaki son inkişaflar diye beyanından sonra Kıbrıs dâvası sebebiyle Amerika Cumhurbaşkanının daveti üzerine vâkı ve burada başlıyan hususlar hakkında, bir güven oyu talebi olduğu beyanı idi. Buradaki beyanda bu son safhaların başladığı nokta vuzuhla tesbit edilmedi kanaatindeyim. Binaenaleyh, bunun başlangıç tarihi, güven oyu talebi bakımından kanaatimce ehmmiyet arz etmektedir. Hükümet mesuliyetten kaçıyor endişesi ile bu beyanda bulunmuyorum. Yalnız bu safha nerede başlamaktadır? Binaenaleyh, Hükümet hangi noktada bu son güven oyu için bir zaruret duymuştur. Eğer bunu Hükümet sarahatle beyan ederse güven oyu talep mevzuu kanaatimce daha iyi aydınlanmış olacaktır. Benim mâruzatım yalnız bu hususa mahsustur. Eğer Hükümet lüzum görürse, lûtfedip bu mebdei tâyin ve tasrih buyururlar. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Sarıgöllü'nün beyanlarında ifade edildiği veçhile Yüksek Senato'nun güven oyu ile hiçbir ilgisi yoktur. Güven oyu verecek olan heyete Başbakan lâzımgelen izahatı vermiş bulunmaktadırlar. Bu itibarla kendilerinden bu mevzuda söz istemekte hakkımız olmasa gerek. Ve zaten cevap vermeye de lüzum görmemektedirler.

OSMAN SAİM SARIGÖLLÜ (Aydın) — Müsaade edin efendim, sizden sual sormadım, Hükümetten sordum.

BAŞKAN — Ben Senatonun durumunu izah etmek mecburiyetindeyim.

OSMAN SAİM SARIGÖLLÜ (Aydın) — Bendeniz de ayni şeyi izah ettim.

BAŞKAN — Buyrun sayın Başbakan,

BAŞBAKAN İSMET İNÖNÜ (Malatya Milletvekili) — Muhterem senatörler, son zamanlarda Kıbrıs meselesi için Millet Meclisinden müzakereler ve kararlar şu suretle çıkmıştır. 5 - 6 Mayıs genel görüşmede, gizli görüşmede, biz Kıbrıs'a, memleket dışına asker göndermek yetkisini Millet Meclisinden istedik. Bu talep üzerinine Kıbrıs politikası başından sonuna kadar etrafı ile tenkid edildi, müzakere edildi. Ve bunun neticesinde hemen ittifaka yakın bir kuvvetle, bir çoğunlukla istediğimiz, memleket dışına Kıbrıs'a, memleket dışına asker gönderme yetkisi Hükümete verildi. Bu kadar ehemmiyetli bir konuda Meclisten karar almak aynı zamanda Hükümete yetki verirken oyunu da ifade etmek mânasını taşır. Parlâmentoların bünyesi ve teamülü böyledir. Son defa neden güven oyu istedik? Güven oyunu hangi hudutta, ne maksatla istedik? Bu Millet Meclisinde de türlü ihtimaller ve hudutlar içinde görüşülmüştür ve zannedilmiştir ki, bunda, Hükümetin bu isteminde bir iç politika mülâhazası vardır. Hükümetin iç politikasında, bu isteminde bir iç politika mülâhazası olmadığına kesin delil olarak orada izahat verdim; dedim ki böyle bir mülâhazaya mahal kalmamak için ilk önce güven oyu istemi Kıbrıs politikası üzerinde idi. Bu tereddüt zihne gelince bunu Kıbrıs'ta takibedilen politikanın son safhasında ve bu son safha üzerinde takip edilecek istikamet üzerinde diye tasrih ettim. Son safhası nedir? Millet Meclisisinden yetki aldıktan sonra Kıbrıs'ta bir müdahale için teşebbüse geçtik ve bu teşebbüse dostlarımız ve müttefiklerimiz karşı geldiler. Bunu tehir ettik. Ve bunun üzerine de yeniden Amerika ile aramızda bir görüşme daveti aldık, görüşeceğiz. Demek, bir müdahale teşebbüsüne geçtik, her tarafta dikkati çekti, şikâyeti çekti, hareket hâsıl oldu. Doğru mu yaptık? Bunu Millet Meclisinden alacağımız güven oyu ile memleket içinde ve memleket dışında belirgin bir hale getirecektik.

İkincisi, bu hâdise üzerine seyahat edeceğim ve Kıbrıs meselesine bir hal çaresi bulmak için Amerika ile temaslara başlanacaktır. Böyle bir müzakereye girmek için de güven oyu ile Hükümetin vaziyetinin desteklenceğinin bildirilmesi lâzımdır kanısında bulundum. Teklifim budur. Hükümetin bütün icraatını, bütün politikasını güven oyuna bağlamak gibi bir maksadım yok idi. Sebep de yoktu. Hükümet Programiyle güven oyu alarak teşekkül etmiştir. Vakit, vakit her meselede muhalefetle Hükümet arasında tartışmalar olmaktadır. Bunlar karşılıklı Parlâmento çalışmasının tabiî manzaralarıdır. Her defasında ihtiyacolmadıkça güven oyu sistemine müracaat edilmez. O suretle vazife görüyoruz. Ama, bu son safhada ciddî bir hâdise vukubuldu. Bunun üzerine münakaşa

oldu. Bunlar üzerine yeni müzakereler açılıyor. O hâdise üzerine gideceğim ve mabadi olarak benim gitmemden sonra da yeni teşebbüsler, yeni müzakereler cereyan edecek. Bu safhada Hükümetin durumunun Millet Meclisince bir güven oyuna bağlanması zaruridir. Kanaatim samimîdir. Kanaatimce güven oyu müeyyidesinin tekrarlanması söylediğim hudutta lüzumludur. Bu maksat; Hükümetin desteklendiği mânasını veren sarih bir surette ve açık oyla belli olması. Belli olmadıkça vazifeye devam etmek mümkün olmaz. Bunu sarih olarak Millet Meclisine söyledim. Vazifeye devam etmek için hiçbir mâniimiz yoktur. Kıbrıs meselesini takibetmek için gayretimiz, vasıtalarımız ve imkânlarımız tamamdır, başında bulunduğum Hükümet olarak. Araya giren yeni ehemmiyetli ve büyük hâdiseler önünde, Millet Meclisinin desteğinin bulunup bulunmaması üzerinde bir itimadın, bir güvenin yenilenmesi kaydı ile. Bunu Millet Meclisinde tafsilâtiyle arz ettim. Senato huzurunda da bunu teyidediyorum. Yarın güven oyu verecektir. Güven oyunda alacağımız neticenin Hükümete vazifeye devam imkânı vermesi halinde Pazar günü hareket edeceğim. Her türlü hazırlıkları yaptım. Yani devam etmek, çalışmak kararındayım. Hazırlıkları yaptım. Bunun için bir tek şart var. Barutun bulunması lâzımdır. (Gülüşmeler) O da Millet Meclisi güveninin bu hâdise sebebiyle yenilenmesinden ibarettir. Maruzatım bundan ibarettir. Teşekkür ederim. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Sarıgöllü.

OSMAN SAİM SARIGÖLLÜ (Aydın) — Muhterem Başkan, muhterem Senato üyeleri; evvelki konuşmamda da arz etmiştim, zannederim Sayın Divan Başkanı zühule kapıldılar. Biz güvenoyu meselesiyle Başbakana sual sormadık. Yalnız buradaki verdikleri izahat bir Meclise vâkı... Üyeler bunları dinlediler. Diğer Meclisteki Millet Meclisinde bu güvenoyu sebebiyle vâkı tartışmalarda mebde burada açıklanmamıştı. Çünkü, konunun, tartışmanın mebdeini teşkil eden husus bu mevzuda tam bir güvenoyu talebi midir, yoksa muayyen bir zamandan sonraki hâdiselere aidolan vâkıalar mıdır? (Soldan söyledi ya sesleri) İzin verirseniz söylediğini de söyliyeceğim, beyefendiler. Binaenaleyh, biz bunu öğrenmek istedik. Sayın Hükümet Başkanı kürsüye geldiler. Bunun mebdeinin verilen, teati edilen notalarla başlıyan Amerika seyahati ve bu hususiaki müzakerelere inhisar ettiğini beyan ettiler. Binaenaleyh, sualim bu mevzuda cevaplanmıştır. Kendilerine bu sebeple teşekkür ederim. Hürmetlerimle. (Alkışlar.)

3. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

2. — Konya Üyesi Muhittin Kılıç ve arkadaşlarının; Cumhuriyet Senatosu tarafından Anayasa Mahkemesine seçilecek bir üyenin seçim işleminin yeniden tanzimine dair Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın 76 ncı Birleşimde kabul edilen teklifinin İçtüzüğün 114 ncü maddesine uymadığından, konunun bir defa da Anayasa ve Adalet Komisyonunda incelenmesi hakkındaki önergesi.

BAŞKAN — Efendim gündeme geçmeden evvel bir takrir vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu tarafından Anayasa Mahkemesine seçilecek olan bir asıl üyenin seçim işlemi dolayısiyle Sayın Sırrı Atalay tarafından 16 . 6 . 1964 günü Genel Kurula verilmiş olan önerge üzerinde Genel Kurulda alınan karar İçtüzüğün 114 ncü maddesinin prosedürüne aykırı bulunduğundan, her hangi bir işleme tabi tutulmadan önce bu mevzuun bir kere de Anayasa ve Adalet Komisyonunda görüşülmesinin uygun olacağını arz ve talebederiz.

Konya	Cumhurbaşkanlığınca S. Ü.
Muhittin Kılıç	Sadi Koçaş
Urfa	Diyarbakır
Vasfi Gerger	Azmi Erdoğan

Konya
Muammer Obuz

BAŞKAN — Dünkü mevzuun bir de Anayasa Komisyonunda görüşülmesi teklif ediliyor. Teklifi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Gündeme geçiyoruz.

3. — Cumhuriyet Senatosu üyeleri İhsan Hamit Tigrel, Kâmil Coşkunoğlu, Halil Ağar,

Ömer Ergün ve Hasan Kangal'a izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/318)

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum.

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin hizalarında gösterilen müddetlerle izinleri, Başkanlık Divanının 17 . 6 . 1964 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet Yüce tasviplerine arz olunur.

Cumhuriyet Senatosu Başkanı
Enver Aka

C. Senatosu Diyarbakır Üyesi İhsan Hamit Tigrel hastalığına binaen (1 ay) 13 . 4 . 1964 tarihinden itibaren.

C. Senatosu Uşak Üyesi Kâmil Coşkunoğlu mazeretine binaen (20 gün) 16 . 6 . 1964 tarihinden itibaren.

C. Senatosu Adıyaman Üyesi Halil Ağar mazeretine binaen (1 ay) 18 . 6 . 1964 tarihinden itibaren.

C. Senatosu Üyesi Ömer Ergün mazeretine binaen (1 ay) 22 . 6 . 1964 tarihinden itibaren.

C. Senatosu Üyesi Hasan Kangal hastalığına binaen (15 gün) 15 . 6 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Şimdi isimleri birer birer okuturup oylarımıza sunacağım, efendim.

C. Senatosu Diyarbakır Üyesi İhsan Hamit Tigrel hastalığına binaen (1 ay) 13 . 4 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Geçmişe aittir, yani hastalığım zamanına aittir, istikbale muzaf değildim. (Gülüşmeler) Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

C. Senatosu Uşak Üyesi Kâmil Coşkunoğlu mazeretine binaen (20 gün) 16 . 6 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

C. Senatosu Adıyaman Üyesi Halil Ağar mazeretine binaen (1 ay) 18 . 6 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

C. Senatosu Üyesi Ömer Ergün mazeretine binaen (1 ay) 22 . 6 . 1964 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

C. Senatosu Üyesi Hasan Kangal hastalığına binaen (15 gün) 15 . 6 . 1964 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

1. — Başkanlık Divanında açık bulunan üyelikler için seçim yapılması.

BAŞKAN — Gündemin ikinci maddesi Başkanlık Divanı seçimidir. Efendim, şu şekilde adaylar tesbit edilmiştir. Açık bulunan Başkanvekilliğine Cumhuriyet Halk Partisince Sırrı Atalay, İdareci üyeliğe Cumhuriyet Halk Partisi adına Şevket Köksal.

Kâtipliklere Adalet Partisi adına Tarık Remzi Baltan, Adalet Partisi adına Ahmet Çekemoğlu, Cumhurbaşkanınca seçilen üyeler adına Âdil Ünlü isimleri tesbit edilmiştir. 4 üncüsü açık bırakılmıştır. Kimse aday göstermemiştir. Bağımsızlardan seçeceğiz. Kâğıtları dağıttırıyorum. efendim.

Efendim, tasnif heyetini ayıracağız.

Şimdi efendim, üç tane sepet konacak; üçü beraber okunacak. Üç sepet Başkanvekiline, İdare Âmirine ve kâtiplere aidolmak üzere konacaktır. Başkana ait tasnif heyetini seçiyoruz. Talât Oran... Burada. Rifat Özdeş... Yok. Cemal Yıldırım... Yok. Yeni arkadaşlar şimdiden namevcut olmaya başladılar; dikkatinizi çekerim. Nüvit Yetkin... Burada. Bakan tasnif heyetine girer mi, (Girer sesleri) Girer, pekâlâ. Mustafa Dinekli... Burada.

Şimdi idareci üyelerin tasnif heyeti. Hüseyin Kalpaklıoğlu... Yok. O her zaman bulunurdu, ama şimdi burada yok. (Geldi sesleri) Burada.

Enver Işıklar?.. Burada.

Mallâ Akarca?.. Yok.

Gavsi Uçagök?.. Yok.

Suphi Güsoytrak?.. Yok.

Ahmet Yıldız?.. Yok. Nazar deydi bu tabiî üyelere galiba.

Sezai O'Kan?.. Yok.

Vehbi Ersü?.. Yok.

Mucip Ataklı?.. Yok.

Abdurrahman Kavak?.. Burada

Şimdi Kâtiplikler için tasnif heyetini seçiyoruz : .

Sakıp Hatunoğlu (Erzurum)... Burada

Sıtkı Ulay?.. Yok.

Galip Akdağ?... Yok.

Enver Bahadırlı?.. Burada.

T. Remzi Baltan?.. Burdaa Aday olduğu için kabul edilmez.

Sami Küçük?.. Yok.

Rahmi Arıkan?.. Yok.

Muzaffer Alankuş?.. Yok.

Fahri Özdilek?.. Burada.

Tamam efendim.

Tasnif heyetleri lûtfen yerlerini alsınlar.

Tekrar isimlerini okutuyorum.

Başkanvekilliği seçimi için tasnif heyeti :

Talât Oran, Nüvit Yetkin, Mehmet Ali Dinekli.

İdare Âmirliği seçimi için tasnif heyeti :

Hüseyin Kalpaklıoğlu, Enver Işıklar, Abdürrahman Kavaklı.

Kâtiplikler seçimi için tasnif heyeti :

Sakıp Hatunoğlu, Enver Bahadırlı, Fahri Özdilek.

Oylamanın nereden başlıyacağına dair kura çekiyorum efendim.

Bağımsızlar namzet göstermemiştir, bir tanesini aranızdan tâyin edin. Bağımsız 10 tane var, altı da tabiî üyelerden bağımsız vardır.

Sepetler sırayle konulmuştur, Başkanvekillikleri, İdare Âmirlikleri ve Kâtiplikler için.

Ömer Lûtfi Bozcalı'dan itibaren seçime başlıyoruz.

(Ömer Lûtfi Bozcalı'dan itibaren oylamaya başlandı),

BAŞKAN — Oylarını kullanmıyan arkadaşlar var mı? efendim?

Oylama muamelesi bitmiştir.

Seçim neticesini arz ediyorum.

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu Başkanvekili için yapılan seçime (107) üye katılmış ve neticede aşağıda adı yazılı üye karşısında gösterilen oyları almıştır.

Arz olunur.

1.	Sırrı Atalay	(67)
2.	Muhittin Kılıç	(27)
3.	Suphi Batur	(7)
4.	Ahmet Onar	(5)
5.	Boş	(1)
	Yekûn	107

Üye	Üye
Bilecik	Malatya
Talât Oran	Nüvit Yetkin

Üye
Konya
Mustafa Dinekli

BAŞKAN — Salt çoğunluk temin edilemediği için ikinci tura geçilecektir.

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu İdare Âmirliğinde açık bulunan üyelik için yapılan seçime (106) üye katılmış ve neticede aşağıda adı yazılı üye karşısında gösterilen oyları almıştır.

Arz olunur.

1.	Şevket Köksal	(105)

Not : Kâtiplik için bir boş oy atılmış, o da sayı harici kullanılmıştır.

Üye	Üye
Kayseri	Samsun
Hüseyin Kalpaklıoğlu	Enver Işıklar

Üye
Siirt
Abdurrahman Kavak

BAŞKAN — Arkadaşımızı tebrik eder, muvaffakıyetler dilerim.

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı Kâtipleri için yapılan seçime (104) üye katılmış ve neticede aşağıda adları yazılı üyeler karşılarında gösterilen oyları almışlardır.

Arz olunur.

1.	Tarık Remzi Baltan	(104)
2.	Ahmet Çekemoğlu	(104)
3.	Âdil Ünlü	(86)
4.	Nizamettin Özgül	(29)
5.	Kudret Bayhan	(29)
6.	Muallâ Akarca	(15)
7.	Osman Köksal	(3)
8.	Ömer Ergün	(1)
9.	Rifat Öçten	(1)

10. Vasfi Gerger (1)
11. Şevket Buladoğlu (1)

Üye
Tabiî Üye
Fahri Özdilek

Üye
Erzurum
Sakıp Hatunoğlu

Üye
Hatay
Enver Bahadırlı

BAŞKAN — Bu kâtipliklerden yalnız Tarık Remzi Baltan ve Ahmet Çekemoğlu salt çoğunluğu temin etmişler ve kazanmışlardır. Kendilerini tebrik ederim.

Şimdi iki Kâtiplik ve bir Başkanvekilliği seçimi için ikinci tura geçilecektir. («Ekseriyet yok» sesleri)

HÜSNÜ DİKEÇLİGİL (Kayseri) — Ekseriyet yok efendim. Arkadaşlar ekseriyet yok diyorlar.

BAŞKAN — Beş kişi ayağa kalksın. Bunu da ben mi söyliyeyim size.

(A. P. sıralarından beş kişi ayağa kalkarak ekseriyetin olmadığını söylediler.)

BAŞKAN — O halde yoklama yapacağız.

6. — YOKLAMA

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluk kalmamıştır. Salı günü saat 15,00 te toplanmak üzere oturumu kapatıyorum.

Kapanma saati : 18,20

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

YETMİŞYEDİNCİ BİRLEŞİM

18 . 6 . 1964 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu üyeleri İhsan Hamit Tigrel, Kâmil Coşkunoğlu, Halil Ağar, Ömer Ergün ve Hasan Kangal'a izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/318)

2. — Başkanlık Divanında açık bulunan üyeliklere seçim

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

× 1. — 28 . 1 . 1959 tarih ve 7196 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin 1 nci fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin Millet Meclisince kabu olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Malî ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisyonları raporları (M. Meclisi 2/679; C. Senatosu 2/126) S. Sayısı : 461) [Dağıtma tarihi . 20 . 5 . 1964] (Bitiş tarihi 6 . 7 . 1964)

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLEN İŞLER

× 1. — 1964 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkındaki kanun teklifi ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/702; C. Senatosu 2/129) (S. Sayısı : 462) [Dağıtma tarihi : 20 . 5 . 1964]

× 2. — 1964 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/3) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/717; C. Senatosu 2/130) (S. Sayısı : 463) [Dağıtma tarihi : 20 . 5 . 1964]

× 3. — 1964 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkındaki kanun teklifi ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/720; C. Senatosu 2/131) (S. Sayısı : 464) [Dağıtma tarihi : 20 . 5 . 1964]

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

× 1. — Gider vergileri Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı hükümler ilâve edilmesine dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi 1/628, C. Sentosu 1/406) (S. Sayısı : 455) [Dağıtma tarihi : 9 . 5 . 1964] (Bitiş tarihi : 13 . 8 . 1964)

× 2. — 1837 sayılı Bina Vergisi Kanununda değişiklik yapılmasına ve 206 sayılı Kanunun 3 ncü ve geçici 2 nci maddellerinin kaldırılmasına dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi 1/623; C. Senatosu 1/408) (S. Sayısı : 465) [Dağıtma tarihi : 13 . 6 . 1964] (Bitiş tarihi : 24 . 8 . 1964)

× 3. — 27 . 6 . 1931 tarihli ve 1833 sayılı Arazi Vergisi Kanununun 9 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi 1/634; C. Senatosu 1/410) (S. Sayısı : 466) [Dağıtma tarihi : 13 . 6 . 1964] (Bitiş tarihi : 24 . 8 . 1964)

× 4. — Bâzı vergi ve resimlere zam yapılması hakkında 4040 sayılı Kanunun 31 nci maddesinde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyon raparu (M. Meclisi 1/621; C. Senatosu 1/411) (S. Sayısı : 467) [Dağıtma tarihi : 13 . 6 . 1964] (Bitiş tarihi : 24 . 8 . 1964)

× 5. — 21 . 6 . 1961 tarihli ve 309 sayılı Kanununa bâzı fıkralar eklenmesine ve bu kanunda bâzı değişiklikler yapılmasına dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi 1/633; C. Senatosu 1/412) (S. Sayısı : 468) [Dağıtma tarihi : 13 . 6 . 1964] (Bitiş tarihi : 24 . 8 . 1964) :